

Jak podávat žaloby v obchodněprávních vztazích?

JUDr. Ivan Rada, Mgr. Martin Holík, LL.M. Eur.

V obchodněprávních vztazích vzniká mnoho sporů, jejichž výčet a stručná charakteristika by dalece přesáhly rozsah tohoto článku. Blíže bude pouze pojednáno o řešení sporů, které vznikají ze závazkových vztahů mezi podnikateli a jejichž předmětem je peněžité plnění. Tyto spory jsou ostatně v praxi nejběžnější. Jejich zdárné řešení však vyžaduje důkladné zhodnocení sporu a následný výběr nejvhodnějšího způsobu jejich vedení.

Poprvé, kdy by podnikatelé měli začít myslet na případné budoucí spory, je již v okamžiku uzavírání obchodních smluv se svými partnery. Existují v podstatě dvě základní možnosti, jakým způsobem je možno spory vést, přičemž již při uzavření smlouvy by měla být tato otázka rozhodnuta.

Tím prvním je podání žaloby k obecnému soudu. Druhým je řešení sporů pomocí rozhodčích soudů. Obě dvě řešení mají své klady a zápory, které sami podnikatelé mohou jen těžko zhodnotit.

Tento článek by měl v obecné rovině představit oba způsoby vedení sporu. Autoři podotýkají, že vzhledem k rozsahu článku není možno přiblížit veškerá úskalí vedení sporů. Cílem je proto pouze nastínění obou možností, s tím, že daný článek nemůže a ani nechce aspirovat na úplný návod na zdárné řešení obchodněprávních sporů. Podnikatelé, kteří mají spor se svými obchodními partnery, by se proto vždy měli obrátit na svého právního zástupce, který jediný dokáže komplexně zhodnotit charakter sporu a navrhnout jeho nejvhodnější řešení.

Rozhodování obchodněprávních sporů pomocí obecných soudů

Prvním a nejvíce rozšířeným způsobem řešení sporů v obchodněprávních vztazích je podání žaloby k obecnému soudu.

Věcná příslušnost soudu k rozhodování právních sporů (tj. otázka, který soud rozhoduje v první instanci) je dána v § 9 občanského soudního řádu, který stanoví obecnou příslušnost okresních soudů, pokud zákon nestanoví jinak. Jsou to však právě obchodněprávní spory, v rámci kterých **zákon stanovuje výjimky z tohoto pravidla a stanovuje příslušnost soudů krajských jako soudů prvoinstančních.**

Krajské soudy budou v obchodněprávních vztazích například příslušné vždy, pokud jde o peněžité plnění, jehož výše bez příslušenství přesahuje částku 100 000 Kč. Krajské soudy budou dále příslušné vždy, a to bez ohledu na výši sporu, pokud se bude jednat o spory týkající se například cených papírů, průmyslového vlastnictví, ochrany hospodářské soutěže, porušení nebo ohrožení nekalým soutěžním jednáním a z porušení nebo ohrožení práva na obchodní tajemství. Zhodnocení skutečnosti, zda jde o spor, k jehož rozhodování je v první instanci příslušný soud okresní či krajský, se proto z pohledu laika stává poměrně složitou otázkou, která by měla být vždy posouzena právníkem.

JUDr. Ivan Rada a Mgr. Martin Holík, LL.M. Eur., působí v advokátní kanceláři Eiselsberg Natlacen Walderdorff Cancola, v.o.s.

Před podáním samotné žaloby je nutné dále určit, ke kterému konkrétnímu soudu bude žaloba směřovat – tzv. místní příslušnost soudu. Tato otázka je řešena v § 84 a násl. občanského soudního řádu, který stanovuje k řízení obecnou místní příslušnost soudu žalovaného.

V případě, že se jedná o fyzickou osobu, je příslušným okresní soud, v jehož obvodu má daná osoba bydliště. V případě, že dotyčná osoba nemá zaregistrované bydliště, bude příslušný soud v místě, kde se daná osoba zdržuje. **Obecným soudem právnické osoby je okresní soud, v jehož obvodu má právnická osoba sídlo.**

Rozhoduje-li však v první instanci krajský soud, což bude v obchodních sporech ve většině případů, je místně příslušný ten krajský soud, v jehož obvodu má sídlo výše uvedeným způsobem určený okresní soud účastníka.

Další z otázek, které si podnikatelé před zahájením sporu kladou, jsou finanční náklady případného sporu. Náklady, které bude muset podnikatel na spor vynaložit, závisí především na samotném výsledku sporu, neboť je pravidlem, že účastníku, který měl ve věci plný úspěch, přizná soud náhradu nákladů potřebných k účelnému uplatňování nebo bránění práva proti účastníku, který ve věci úspěch neměl.

Prvním nákladem, který musí žalobce vynaložit již při podání žaloby, je úhrada soudního poplatku. Výše soudního poplatku je stanovena vyhláškou č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, tak, že **soudní poplatek za návrh na zahájení řízení, jehož předmětem je peněžité plnění do částky 15 000 Kč, činí 600 Kč a v částce vyšší pak 4 % z této částky.**

Dalším z nákladů, o kterém však soud rozhodne až v konečném rozsudku ve věci, je odměna za zastupování účastníka. Její výše je stanovena paušálně vyhláškou Ministerstva spravedlnosti č. 484/2000 Sb. Výše této odměny je závislá na žalované částce.

Například při žalované částce 10 000 Kč bude přiznána odměna ve výši 6 000 Kč, při částce 200 000 Kč pak 34 500 Kč a při částce 1 000 000 Kč se bude jednat o 46 500 Kč. Upozorňujeme, že tato částka je paušální, to znamená, že pokud si právní zástupce vyúčtuje za poskytnuté služby v dané věci vyšší částku, nemusí přiznaná náhrada nákladů právního zastoupení smluvní odměnu advokáta pokrýt.

Můžeme tedy shrnout, že straně, která bude ve sporu úspěšná, přizná soud jak náhradu soudního poplatku, tak i paušální náhradu odměny za zastupování účastníka. Neúspěšná strana pak v daném sporu bude muset naopak uhradit obě výše uvedené částky a kromě toho i náklady za své právní zastoupení.

Samotné obsahové náležitosti žaloby jsou uvedeny v § 79 a § 42 odst. 4 občanského soudního řádu. V žalobě musí být především uvedeno, kterému soudu je žaloba určena, kdo ji činí, které věci se týká a co sleduje. **Žaloba musí být také podepsána a datována.** Žalobu je též nutno předložit v potřebném počtu stejnopisů a s přílohami, a to tak, aby každý účastník dostal jeden stejnopis. Kromě těchto údajů musí žaloba také obsahovat jméno, příjmení a bydliště účastníků (u právnické osoby obchodní firmu nebo název a sídlo, označení státu), případně též jejich zástupců, vylíčení rozhodujících skutečností, označení důkazů, jichž se navrhovatel dovolává, a musí z ní být patrné, čeho

se navrhovatel domáhá. Ve věcech vyplývajících z obchodních vztahů musí žaloba dále obsahovat identifikační číslo právnické osoby, identifikační číslo fyzické osoby, která je podnikatelem, popřípadě další údaje potřebné k identifikaci účastníků řízení.

Na základě takto podané žaloby by měl soud v případě, že je v žalobě uplatněné právo na zaplacení peněžité částky a vyplývá-li uplatněné právo ze skutečností uvedených žalobcem, vydat platební rozkaz. V případě, že protistrana nepodá proti platebnímu rozkazu odpor, stává se platební rozkaz pravomocným a může být vykonán. **Pokud však proti vydanému platebnímu rozkazu žalovaná strana odpor podá, platební rozkaz nebude moci být žalovanému doručen,** nebo nebude-li platební rozkaz vydán, bude muset soud nařídit ve věci jednání, v rámci kterého bude sporný případ projednán.

Po zahájení samotného řízení by měl soud postupovat tak, aby věc byla co nejrychleji projednána a rozhodnuta. **Z praktické zkušenosti se však ukazuje, že spory v obchodněprávních vztazích bývají zřídka vyřešeny ve lhůtě kratší než jeden rok.** Délka soudního řízení se tak stává jednou z největších nevýhod řešení obchodněprávních sporů před obecnými soudy.

V rámci soudního řízení by se měl soud pokusit o smírné vyřešení sporu mezi stranami. Pokud však k smírnému řešení nedojde a spor ani nebude ukončen jiným způsobem, musí soud ve věci rozhodnout rozsudkem. Pokud se protistrana proti rozsudku neodvolá, stane se rozsudek pravomocným a vykonatelným.

Rozhodování obchodněprávních sporů pomocí rozhodčího řízení

Druhou možností řešení obchodněprávních sporů je podání žaloby k rozhodčímu soudu nebo rozhodci. Tato možnost však předpokládá, že strany sporu se ve smlouvě, která je předmětem sporu, písemně dohodnou na tom, že jejich spory budou řešeny prostřednictvím rozhodčího soudu nebo rozhodců – **uzavřením tzv. rozhodčí doložky.**

Druhá možnost, která se nabízí, je písemné uzavření tzv. smlouvy o rozhodci. Tato varianta však předpokládá, že se strany dohodnou na tom, že spor mezi nimi již vzniklý budou řešit prostřednictvím rozhodce či rozhodčího soudu. Vzhledem k tomu, že k uzavření takové smlouvy dochází za situace, kdy již mezi stranami existuje určitý spor, a vzájemná komunikace je tudíž ztížena, **je tato varianta uzavření rozhodčí smlouvy velmi řídká. Chtějí-li smluvní strany proto řešit své spory pomocí rozhodčích soudů, měly by na to pamatovat již při uzavírání smlouvy.**

V případě sjednání rozhodčí smlouvy doporučujeme, aby byla sjednána příslušnost stálého rozhodčího soudu. V České republice se zpravidla jedná o Rozhodčí soud při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky.

Rozhodčí řízení má proti řízení před obecnými soudy mnoho výhod. Je především jednoinstanční; pokud ovšem strany nesjednaly v rozhodčí smlouvě možnost přezkoumání rozhodčího nálezu. Rozhodčí řízení je dále rychlé a méně formální. Bývá pravidlem, že od podání žaloby do vydání rozhodčího nálezu uběhne často pouze několik měsíců. Velkou výhodou je, že strany si mohou sjednat rozhodce, který bude jejich spor rozhodovat. Proti řízení u obecných

soudů je rozhodčí řízení i výrazně levnější. **U výše uvedeného rozhodčího soudu činí poplatek za rozhodčí řízení u vnitrostátních sporů 3 % z hodnoty sporu, nejnižší částkou je 7 000 Kč a nejvyšší 1 000 000 Kč.**

Po projednání věci vydá rozhodčí soud nálezu, který je pro případ, že povinná strana rozhodnutí rozhodčího soudu nerespektuje a dlužnou částku neuhradí, exekučním titulem využitelným pro zahájení exekučního řízení podle exekučního řádu. Tím je zaručena snadná vykonatelnost rozhodčích nálezů.

Nevýhoda rozhodčích soudů spočívá naopak v zúžené možnosti přezkumu rozhodčího nálezu, neboť rozhodčí smlouva zřídka kdy na tuto možnost pamatuje; ostatně sjednání možnosti přezkumu rozhodčího nálezu by bylo na úkor rychlosti rozhodčího řízení. Další nevýhodou může být i případná nízká odbornost rozhodců, a to pokud si strany nezvolily rozhodce, který je odborníkem v oblasti, která je předmětem sporu.

Nevýhodou rozhodčího řízení je také nestejnorodost v rozhodování rozhodců, neboť neexistuje žádná sjednocená rozhodovací praxe a ani neexistují sjednocená stanoviska ke sporným oblastem, která jsou naopak známá z rozhodování obecných soudů, kde ke sporným otázkám většinou existuje judikatura Nejvyššího soudu, která je obecnými soudy respektována.

Závěr

Vzhledem k výše uvedenému nelze poskytnout všeobecný návod, jakým způsobem by mělo být postupováno při řešení sporů v obchodněprávních vztazích. Podnikatelé by se proto měli nejen po vzniku samotného sporu, ale již při koncipování obchodněprávních smluv obrátit na svého právního zástupce, který jediný dokáže poradit, jakým způsobem spory vyřešit, či ještě lépe, jak případným sporům vhodnou úpravou smluvních vztahů předejít.

Smlouva o přepravě věci

Doc. JUDr. Karel Marek, CSc.

Základní ustanovení tohoto smluvního typu určuje, že smlouvou o přepravě věci se dopravce zavazuje odesílateli, že přepraví věc – zásilku z určitého místa (místo odeslání) do určitého místa (místo určení), a odesílatel se zavazuje zaplatit mu úplatu (přepravné). Toto ustanovení zahrnuje podstatné části smlouvy.

Ke vzniku smlouvy zde dochází stejným způsobem, jako u jiných druhů pojmenovaných smluv ve třetí části obchodního zákoníku; musí zásadně dojít k dohodě o celém obsahu smlouvy a smlouva musí obsahovat podstatné části uvedené v základním ustanovení.

Podstatné části smlouvy o přepravě věci tvoří:

- přesné uvedení smluvních stran, tj. dopravce a odesílatele,
- určení věci, která se má přepravit,
- závazek dopravce k přepravení věci,
- stanovení místa odeslání a místa určení,
- závazek odesílatele k úplatě.

Doc. JUDr. Karel Marek, CSc., je docentem na katedře obchodního práva PrF MU v Brně